

ficientur ambo de medio populi sui. Turpitudinem materteræ et amitæ tuæ non discooperies. Qui hoc fecerit, ignominiam carnis suæ nudavit, portabunt ambo iniquitatem suam. Qui coierit cum uxore patruï vel avunculi sui, et revelaverit ignominiam cognationis suæ; portabunt ambo peccatum suum, absque liberis morientur. Qui duxerit uxorem fratris sui, rem facit illicitam: turpitudinem fratris sui revelavit, absque filiis erunt¹. *Et in alio loco*: Vir sive mulier, in quibus pythonicus vel divinationis fuerit spiritus, morte moriantur; lapidibus obruent eos; sanguis eorum sit super illos². *Itemque in alio loco, cum de summo sacerdote loqueretur*:

Virginem, *inquit*, ducet uxorem: viduam et repudiatam, et sordidam atque meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo: ne commisceat stirpem generis sui vulgo gentis suæ; quia ego Dominus qui sanctifico eum³. *Et post multa*:

Homo qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum. Et qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus opprimet eum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur. Qui percusserit et occiderit hominem, morte moriatur. Qui percusserit animal, reddat vicarium, id est, animam pro anima. Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum, sicut fecit, fiat ei: fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente restituet: qualem inflixerit maculam, talem sustinere cogetur. Qui percusserit jumentum, reddet aliud. Qui percusserit hominem, punietur. Æquum iudicium sit inter vos, sive peregrinus, sive civis peccaverit; quia ego sum Dominus Deus vester⁴. *Et post aliquantum*:

¹ Levit. xx, 1-26. — ² Ibid. 27. — ³ Id. xxi, 13-15. — ⁴ Id. xxiv, 15-22.

Non facietis vobis idolum et sculptile, nec titulos erigetis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra; ut adoretis eum. Ego enim sum Dominus Deus vester¹.

Hæc de Levitico. Nunc de libro cujus nomen est Numeri, quæ visa sunt commemoranda ponemus.

DE NUMERIS.

HOMO cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam ejus transibit hæreditas. Si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos. Quod si et fratres non habuerit, dabit hæreditatem fratribus patris ejus. Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hæreditas iis qui ei proximi sunt: eritque hoc filiis Israël sanctum lege perpetua, sicut præcepit Dominus Moysi². *Et post multa*:

Ad unius testimonium nullus condemnabitur. Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis³.

Hæc de Numeris invenimus, quæ inspicienda putavimus. Deuteronomium deinceps considerabimus.

DE DEUTERONOMIO.

NULLA erit distantia personarum: ita parvum audietis ut magnum, nec accipietis cujusquam personam; quia Dei iudicium est⁴. *Et plurimis interpositis, ubi Decalogum repetit*: Custodite igitur sollicitè animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est Dominus vobis in Oreb de medio ignis: ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem, aut imaginem mas-

¹ Levit. xxvi, 1. — ² Num. xxvii, 8-11. — ³ Id. xxxi, 30, 31. — ⁴ Deut. 1, 17.

culi vel foeminæ; similitudinem omnium jumentorum quæ sunt super terram, vel avium sub cœlo volantium; atque reptilium quæ moventur in terra, sive piscium qui sub terra morantur in aquis: ne forte oculis elevatis ad cœlum videas solem et lunam, et omnia astra cœli, et errore deceptus adores, et colas quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cœlo sunt¹. *Et paulo post*:

Cave, *inquit*, ne quando obliviscaris pacti Domini Dei tui; quod pepigit tecum; et facias tibi sculptam similitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit: quia Dominus Deus tuus ignis consumens est, Deus æmulator². *Et alio loco*:

Non habebis deos alienos in conspectu meo. Non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium quæ in cœlo sunt desuper, et quæ in terra deorsum, et quæ versantur in aquis sub terra. Non adorabis ea, neque coles. Ego enim sum Dominus Deus tuus, Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam generationem, iis qui oderunt me; et faciens misericordiam in multa millia diligentibus me, et custodientibus præcepta mea. Non usurpabis nomen Domini Dei tui frustra: quia non erit impunitus, qui super re vana nomen ejus assumpserit³. *Et post paululum*:

Honora, *inquit*, patrem tuum et matrem, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus; ut longo vivas tempore, et bene sit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. Non occides, neque mœchaberis, furtumque non facies, nec loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces uxorem proximi tui, non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non

¹ Deut. iv, 15-19. — ² Ibid. 23, 24. — ³ Id. vi, 7-11.

bovem, non asinum, et universa quæ illius sunt⁴. *Et alibi in eodem libro*:

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua⁵. *Et paulo post*: Cum comederis et saturatus fueris; cave diligenter ne obliviscaris Domini, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servitutis. Dominum Deum tuum timebis, et ipsi soli servies, ac per nomen illius jurabis. Non ibitis post Deos alienos cunctarum gentium, quæ in circuitu vestro sunt. Quoniam Deus æmulator, Dominus Deus tuus in medio tui; ne quando irascatur furor Domini Dei tui contra te, et auferat te de superficie terræ. Non tentabis Dominum Deum tuum³. *Item paulo post, cum de alienigenis loquitur*:

Neque sociabis cum eis conjugia; filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo. Quia seducet filium tuum ne sequatur me, et ut magis serviat diis alienis: irasceturque furor Domini, et delebit te cito. Quin potius hæc facietis eis; aras eorum subvertite, confringite statuas, lucosque succidite, et sculptilia comburite⁴. *Et post aliquantulum*: Sculptilia eorum igne combures. Non concupisces argentum et aurum, de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quidquam, ne offendas; propterea, quia abominatio est Domini Dei tui. Nec inferes quidpiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema, sicut et illud est: quasi spurcitiem detestaberis, et velut inquinamentum ac sordes abominationi habebis; quia anathema est⁵. *Et alio in loco*:

Observa, et cave ne quando obliviscaris Domini Dei tui, et negligas mandata ejus, atque judicia, et cæremonias, quas ego præcipio tibi hodie: ne postquam come-

⁴ Deut. v, 16-21. — ⁵ Id. vi, 5. — ³ Ibid. 12-16. — ⁴ Id. vii, 3-5. — ⁵ Ibid. 25, 26.

deris et satiatus fueris, domos pulchras ædificaveris et habitaveris in eis; habuerisque armenta et ovium greges, argenti et auri cunctarumque rerum copiam, elevetur cor tuum, et non reminiscaris Domini Dei tui. *Et post paucos versus*: Ad extremum, *inquit*, misertus est tui; ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea et robur manus meæ hæc mihi omnia præstiterunt: sed recorderis Domini Dei tui, quod ipse tibi vires præbuerit¹. *Et post aliquantum*:

Ut ipsi comedatis, ac saturemini. Cavete, ne forte decipiatur cor vestrum, et recedatis a Domino Deo, serviatisque diis alienis, et adoretis eos, iratusque Dominus claudat cælum². *Et post aliquantum*:

Subvertite omnia loca, in quibus coluerunt gentes, quas possessuri estis, deos suos, super montes excelsos et colles, et subter omne lignum frondosum. Dissipate aras eorum, et confringite statuas: lucos igne comburite, et idola comminuite: disperdite nomina eorum de locis illis. *Et quibusdam interpositis, cum de alienigenis loqueretur*: Cave ne imiteris eas, postquam te fuerint introeunte subversæ, et requiras cæremonias earum: dicens: Sicut coluerunt gentes istæ deos suos, ita et ego colam. Non facies similiter Domino Deo tuo. Omnes enim abominationes, quas aversatur Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios et filias, et comburentes signi. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quidquam, nec minuas⁴.

Si surrexerit in medio tui propheta, aut qui somnium vidisse se dicat, et prædixerit signum atque portentum; et evenerit quod locutus est, et dixerit tibi: Eamus et sequamur deos alienos, quos ignoras, et serviamus eis; non

¹ Deut. viii, 11-18. — ² Id. xi, 15-17. — ³ Id. xii, 2, 3. — ⁴ Ibid. 30-32.

audias verba prophetæ illius, aut somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum, an non, in toto corde et in tota anima vestra. Dominum Deum vestrum sequimini, et ipsum timete: mandata illius custodite, et audite vocem ejus, ipsi servietis, et ipsi adhærebitis. Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur; quia locutus est, ut vos averteret a Domino Deo vestro, qui eduxit vos de terra Ægypti, et redemit de domo servitutis; ut errare te faceret de via, quam tibi præceperat Dominus Deus tuus; et auferes malum de medio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus, filius matris tuæ, aut filius tuus, vel filia, sive uxor quæ est in sinu tuo, aut amicus quem diligis ut animam tuam, clam dicens: Eamus et sequamur deos alienos, quos tu ignoras et patres tui, cunctarum in circuitu gentium, quæ juxta vel procul sunt ab initio usque ad fines terræ; non acquiescas ei, neque audias, neque parcat ei oculus tuus, ut miserearis, et occultes eum: sed statim interficies; sit prius manus tua super eum: et post te omnis populus mittat manum: lapidibus obrutus necabitur, quia te voluit abstrahere a Domino Deo tuo¹. *Et post paululum*:

Non vos incidetis, nec facietis calvitium super mortuo, quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo². *Et alio loco*:

Si unus, *inquit*, de fratribus tuis, qui moratur intra portas civitatis tuæ, in terra quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit; non obdura-bis cor tuum, nec contrahes manum: sed aperies eam pauperi, et dabis mutuum, quo eum indigere perspexeris. Cave ne forte subrepat tibi impia cogitatio, et dicas in

¹ Deut. xiii, 1-10. — ² Id. xiv, 1, 2.

corde tuo : Appropinquat septimus annus remissionis ; et avertas oculos a paupere fratre tuo , nolens ei quod postulat mutuam commodare ; ne clamet contra te ad Dominum , et fiat tibi in peccatum : sed dabis ei ; nec ages quidpiam callide in ejus necessitatibus sublevandis : ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore , et in cunctis ad quæ manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ : idcirco ego præcipio tibi , ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi , qui tecum versatur in terra¹. *Et post aliquantum :*

Judices et magistrus constitues in omnibus portis tuis , quas Dominus Deus tuus dederit tibi , per singulas tribus tuas , ut judicent populum justo judicio : nec in alteram partem declinent. Non accipias personam , nec munera : quia munera excæcant oculos sapientium , et mutant verba justorum. Juste quod justum est persequeris , ut vivas , et possideas terram , quam Dominus Deus tuus dederit tibi². *Et post pauca :* Non facies tibi , atque constitues statuam , quæ odit Dominus Deus tuus. *Item post pauca :*

Cum reperti fuerint apud te intra unam portarum tuarum , quas Dominus Deus tuus dabit tibi , vir aut mulier , qui faciant malum in conspectu Domini Dei tui , et transgrediantur pactum illius , ut vadant , et serviant diis alienis , et adorent eos , solem et lunam et omnem militiam cœli , quæ non præcepi : et hoc tibi fuerit nuntiatum , audiensque inquisieris diligenter , et verum esse repereris et abominatio facta est in Israël : educes virum ac mulierem , qui rem sceleratissimam perpetraverunt , ad portas civitatis tuæ , et lapidibus obruentur. In ore duorum aut trium testium peribit , qui interficietur. Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium. Manus testium prima interficiat eum , et manus reliqui populi extrema mitta-

¹ Deut. xv, 7-11. — ² Id. xvi, 18-22.

tur , ut auferas malum de medio tui. *Item post aliquantum :* Qui autem superbierit , nolens obedire sacerdotis imperio , qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo , et decreto judicis ; moriatur homo ille : et auferes malum de Israël : cunctusque populus audiens timebit , ut nullus deinceps intumescat superbia¹. *Et post quædam interposita , cum de alienigenis admoneret :*

Cave , *inquit* , ne imitari velis abominaciones illarum gentium. Nec inveniatur in te , qui lustret filium suum aut filiam ducens per ignem , aut qui hariolos sciscitetur , et observet somnia atque auguria ; nec sit maleficus , nec incantator , neque pythones consulas nec divinos , et quæras a mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus². *Et post aliquantum :*

Non stabit testis unus contra aliquem , quidquid illud peccati et facinoris fuerit : sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mendax contra hominem , accusans eum prævaricationis : stabunt ambo , quorum causa est , ante Dominum in conspectu sacerdotum et judicum , qui fuerint in diebus illis : cumque diligentissime perscrutantes invenerit falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium ; reddent ei sicut fratri suo reddere cogitavit ; et auferes malum de medio tui : ut audientes cæteri timorem habeant , et nequaquam talia audeant facere. Non misereberis ejus : sed animam pro anima , oculum pro oculo , dentem pro dente , manum pro manu , pedem pro pede exigis³. *Et alibi in eodem libro :*

Si genuerit homo filium contumacem et protervum , qui non audiat patris ac matris imperium , et coercitus obedire contempserit ; apprehendent eum , et deducunt ad seniores civitatis illius , et ad portam judicii ; dicent-

¹ Deut. xvii, 2-12. — ² Id. xviii, 9-12. — ³ Id. xix, 15-21.

que ad eos : Filius noster iste protervus et contumax est, monita nostra audire contempsit, comessionibus vacat et luxuriæ atque conviviis : lapidibus eum obruet populus civitatis, et morietur; ut auferatis malum de medio vestri, et universus Israël audiens pertimescat ¹. *Et post pauca :*

Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem, et præteribis; sed reduces fratri tuo : etiamsi non est propinquus tuus frater, nec nosti eum, duces in domum tuam, et erunt apud te quandiu quærat ea frater tuus, et recipiat. Similiter facies de asino et vestimento, et de omni re fratris tui quæ perierit : si inveneris eam, ne negligas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via, non despicias, sed sublevabis cum eo. Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste fœminea : abominabilis enim apud Dominum est, qui facit hæc. *Item post pauca :* Cum ædificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum; ne effundatur sanguis in domo tua, et sis reus labente alio et in præceps ruente ². *Item paulo post :* Si duxerit vir uxorem, et postea eam odio habuerit; quæsieritque occasiones quibus dimittat eam, objiciens ei nomen pessimum, et dixerit : Uxorem hanc accepi, et ingressus ad eam non inveni virginem : tollent eam pater et mater ejus, et fèrent secum signa virginitatis ejus ad seniores urbis, qui in porta sunt; et dicet pater : Filiam meam dedi huic uxorem, quam quia odit, imponit ei nomen pessimum, ut dicat : Non inveni filiam tuam virginem : Et ecce hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ : expandent vestimentum coram senioribus civitatis; apprehendentque senes urbis illius virum, et verberabunt illum, condemnantes insuper centum siclis argenti, quos dabit patri puellæ; quoniam

¹ Deut. xxi, 18-21. — ² Id. xxii, 1-8.

diffamavit nomen pessimum super virginem Israël : habebitque eam uxorem, et non poterit dimittere omni tempore vitæ suæ. Quod si verum est quod objicit, et non est in puella inventa virginitas; ejicient eam extra fores domus patris sui, et lapidibus obruent viri civitatis ejus, et morietur; quoniam fecit nefas in Israël, ut fornicaretur in domo patris sui, et auferes malum de medio tui. Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque moriatur, id est, adulter et adultera; et auferes malum de Israël. Si puellam virginem desponderit vir, et invenerit eam aliquis in civitate, et concubuerit cum illa; educes utrumque ad portam civitatis illius, et lapidibus obruentur; puella, quia non clamavit, cum esset in civitate; vir, quia humiliavit uxorem proximi sui : et auferes malum de medio tui. Sin autem in agro repererit vir puellam, quæ desponsata est, et apprehendens concubuerit cum illa, ipse morietur solus : puella nihil patietur, nec est rea mortis : quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum, et occidit animam ejus, ita et puella perpessa est : sola erat in agro, clamavit, et nullus affuit, qui liberaret. Si invenerit vir puellam virginem, quæ non habet sponsum, et apprehendens concubuerit cum ea, et res ad judicium venerit; dabit qui dormivit cum ea, patri puellæ centum siclos argenti, et habebit eam uxorem, quia humiliavit eam : non poterit dimittere cunctis diebus vitæ suæ. Non accipiet homo uxorem patris sui, nec revelabit operimentum ejus ¹. *Et post paululum :*

Non erit meretrix de filiabus Israël, nec scortator de filiis Israël. *Et post paululum :* Non fœnerabis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem; sed alieno. *Et post paucos versus :* Cum voveris votum Domino Deo tuo, non tardabis reddere : quia re-

¹ Deut. xxii, 13-30.

quiret illud Dominus Deus tuus, et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis, et facies sicut promisisti Domino Deo tuo, et propria voluntate et ore tuo locutus es¹. *Et paulo post*:

Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam, quia animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis Israël, et vendito eo accipiens pretium, interficietur, et auferes malum de medio tui. *Et post paucos versus*: Cum repetes, *inquit*, a proximo tuo rem aliquam, quam debet tibi, non ingredieris domum ejus, ut pignus auferas: sed stabis foris, et ille tibi proferet quod habuerit. Sin autem pauper est, non pernoctabit apud te pignus: sed statim reddes ei ante solis occasum, ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi, et habeas justitiam coram Domino Deo tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui, sive advenæ qui tecum moratur in terra, et intra portas tuas est: sed eadem die reddes ei pretium laboris sui, ante solis occasum; quia pauper est, ex eo sustentat animam suam: ne clamet coram te ad Dominum, et reputetur tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro suo peccato morietur. *Et post paucos versus*: Quando messueris segetem in agro tuo, et oblitus manipulum reliqueris; non reverteris ut tollas illum: sed advenam et pupillum et viduam auferre patieris; ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum. Si fruges colliges olivarum, quidquid remanserit in arboribus, non reverteris ut colligas; sed relinques advenæ, pupillo, ac viduæ. Si vindemiaveris vineam tuam, non colliges

¹ Deut. xxiii, 17-23.

remanentes racemos; sed cedent in usus advenæ, pupilli, ac viduæ. Memento quod et tu servieris in Ægypto, et idcirco præcipiam tibi ut facias hanc rem¹.

Si fuerit causa inter aliquos, et interpellaverint iudices; quem justum esse perspexerint, illi justitiæ palmam dabunt; quem impium, condemnabunt impietatis. Sin autem qui peccavit dignum viderint plagis; prosternent, et coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit et plagarum modus: ita duntaxat, ut quadragenarium numerum non excedant, ne foede laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus². *Et post paululum*: Si habuerint inter se jurgium viri, et unus contra alterum rixari cœperint, volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miserit manum, et apprehenderit verenda ejus; abscondes manum illius, nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in sacco diversa pondera, majus et minus; nec erit in domo tua modius major et minor. Pondus habebis justum et verum: et modius æqualis et verus erit tibi³. *Et post pleraque*:

Maledictus homo qui facit sculptile et conflatile, abominationem Domini, opus manuum artificum, ponitque illud in abscondito, et respondebit omnis populus, et dicet, Amen. Maledictus qui non honorat patrem suum et matrem⁴ et dicet omnis populus, Amen. Maledictus qui transfert terminos proximi sui: et dicet omnis populus, Amen. Maledictus qui errare facit cæcum in itinere: et dicet omnis populus, Amen. Maledictus qui pervertit iudicium advenæ, pupilli, et viduæ: et dicet omnis populus, Amen. Maledictus omnis qui dormit cum uxore patris sui, et revelat operimentum lectuli ejus: et dicet omnis populus, Amen. Maledictus qui dormit cum omni jumento; et dicet omnis populus, Amen. Maledictus qui dormit

¹ Deut. xxiv, 6-21. — ² Id. xxv, 1-3. — ³ Ibid. 11-15.

cum sorore sua, filia patris sui, vel matris suæ, et dicet omnis populus, Amen. Maledictus qui dormit cum socru sua: et dicet omnis populus, Amen. Maledictus qui clam percusserit proximum suum: et dicet omnis populus, Amen. maledictus qui accipit munera, ut percutiat animam sanguinis innocentis: et dicet omnis populus, Amen¹.

Huc usque de libris Moysi quæ visa sunt ponenda, posuimus. In his vero quæ sequuntur et appellantur, Jesu nave, Judicium, Regnorum, Paralipomenon, rerum gestarum potius historia legitur quam præcepta vivendi. Hæc tamen paucissima de libro Jesu Nave prætereunda in hoc opere non putavi.

DE JESU NAVE.

REVERTIMINI, et ite in tabernacula vestra, et in terram possessionis, quam tradidit vobis Moyses famulus Domini trans Jordanem: ita duntaxat ut custodiatis attente, et opere compleatis mandatum et legem, quam præcepit vobis Moyses servus Domini; ut diligatis Dominum Deum vestrum, et ambuletis in omnibus viis ejus, et observetis mandata illius, adhæreatisque ei, ac serviatis ei, in omni corde et anima vestra². *Et in alio loco,*

Ne postquam intraveritis, *inquit*, ad gentes, quæ inter vos futuræ sunt, juretis in nomine deorum earum, et serviatis eis, et adoretis illos, sed adhæreatis Domino Deo vestro, quod fecistis usque in diem hanc³.

De libro autem Psalmorum multa ponenda sunt, quamvis eadem sæpe repetantur: sed habebō modum quantum potero, ne hoc opus quod memoria maxime tenendum est, in nimiam longitudinem pergat.

¹ Deut. xxvii, 15-25. — ² Josuë, xxii, 4, 5. — ³ Id. xxiii, 7, 8.

DE PSALMIS.

In Psalmo i. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra derisorum non sedit. Sed in lege Domini voluntas ejus et in lege ejus meditabitur die ac nocte¹.

In Psalmo ii. Nunc ergo reges intelligite, erudimini iudices terræ. Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore. Adorate pure (1), ne forte irascatur, et pereatis de via. Cum exarserit post paululum furor ejus, beati omnes qui sperant in eum².

In Psalmo iv. Filii viri usquequo inclyti mei ignominiose diligitis vanitatem, quærentes mendacium? *Et paulo post:* Irascimini, et nolite peccare: loquimini in cordibus vestris super cubilia vestra, et tacete. Sacrificate sacrificium justitiæ et confidite in Domino³.

In Psalmo v. Quoniam non es Deus volens iniquitatem. Nec habitabit juxta te malignus; non stabunt iniqui in conspectu oculorum tuorum. Odisti omnes operantes iniquitatem, perdes loquentes mendacium. Virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus⁴.

In Psalmo xiv. Domine, quis peregrinabitur in tentorio tuo, et quis habitabit in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, et operatur justitiam, loquiturque veritatem in corde suo, qui non est facilis in lingua sua, neque fecit amico suo malum, et opprobrium non sustinuit super vicino suo. Despicitur oculis ejus improbus, timentes autem Dominum glorificat. Jurat ut se affligat, et non mutat. Pecuniam suam non dedit ad usu-

¹ Psal. i, 1, 2. — ² Id. ii, 10-13. — ³ Id. iv, 3-6. — ⁴ Id. v, 6-8.